

Fordypning

I barnevernssaker er psykologer både ekspertvitner og dommere. Nå kan de bli nødt til å oppgi hvilke oppdrag de har hatt de siste årene for å unngå rolleblanding.

FOTO: NRK

Krever åpenhet om barnevernsoppdrag

Familier i barnevernssaker må få vite hvem de sakkyndige jobber for, mener eksperter. I dag offentliggjør NRK en liste over de 10 mest brukte psykolog-sakkyndige i barnevernssaker.

Journalist

Imano-Ensby

Publisert i dag, for 2 timer siden

Oppdatert i dag, for 2 timer siden

Les hvordan du selv kan finne ut hvilke oppdrag psykologer har hatt og hva de tjener nederst i artikkelen.

Psykologene bør ha plikt til å avgi egenerklæring om alle sine oppdrag og oppdragsgivere, mente to ekspertutvalg som utredet habilitetsspørsmålet i 2006, [Graver-utvalget](#) og [Øvreeide-utvalget](#).

Men Norsk Psykologforening gikk imot, og både Barne- og likestillingsdepartementet og Helsedepartementet la forslaget bort.

Etter [Brennpunkts sending 22.april](#) sa psykologforeningen at [de ikke lenger vil motsette seg dette](#), og barneminister Solveig Horne sier nå at hun vil ta forslaget om egenerklæringer opp til ny vurdering.

– Dette er et interessant forslag jeg vil vurdere. Det er viktige problemstillinger NRK Brennpunkt tar opp. Rettssikkerheten til barna er det aller viktigste, sier Horne

I forrige uke møtte Horne Norsk Psykologforening, Fylkesnemndene for barnevern og Domstolsadministrasjonen for å drøfte om egenerklæring bør innføres.

Les også: – [Systemet kan skade barna](#)

– Avgjør hele fremtiden til et lite barn

Hver dag blir det bestemt at barn skal skilles fra familien sin. Avgjørelsene tas bak lukkede dører, etter råd fra psykologer. Familiene må stole på at de sakkyndige er uavhengige og nøytrale.

Men NRK har avdekket at mange sakkyndige har skjulte bindinger til barnevernet.

Psykologspesialist Halldor Øvreeide vil ha full åpenhet om psykologoppdragene.

– Det er hele fremtiden for et lite barn som skal avgjøres. Da må det være full åpenhet om dette. Ikke minst er det viktig for barnet selv å kunne være trygg på at den beslutningen som en gang ble tatt, var riktig, sier Øvreeide.

I dag offentliggjør vi en liste over de ti mest brukte sakkyndige psykologene her i landet årene. Opplysningene kommer fra Barnesakkyndig kommisjon. Noen få utmerker seg med svært mange rapporter. Det store flertallet av barnepsykologer skriver færre enn 5 rapporter i året.

Barneminister Solveig Horne vurderer å kreve egenerklæringer av sakkyndige psykologer
FOTO: LARSEN, HÅKON MOSVOLD / NTB SCANPIX

Topper statistikken hvert år

Psykolog Bente Iren Jansen har i tre år har toppet statistikken for antall leverte sakkyndigrapporter i barnevernsaker, ifølge tall NRK har fått fra [Barnesakkyndig kommisjon](#).

Jansen skrev 36 sakkyndigrapporter bare i 2012. Det nærmer seg en rapport i uken, fraregnet ferie og helligdager.

Jansen mener dette er en forsvarlig tidsbruk, og at det ikke påvirker kvaliteten på hennes arbeid.

– Ingen av mine rapporter er underkjent av Barnesakkyndig kommisjon, som er satt til å vurdere kvaliteten, sier hun.

Kommisjonen bekrefter at ingen av Jansens rapporter har fått «alvorlige bemerkninger», som betyr at de ikke kan brukes som bevis. Det skjer svært sjelden, med bare 1-2 prosent av alle rapporter.

På begge sider av bordet

De fleste av Jansens sakkyndigoppdrag var for kommuner i Trøndelag. Samtidig påtok hun seg flere oppdrag for fylkesnemnda for barnevern og tingretten i samme område, både med å avgjøre og utrede sakene. Det viser Brennpunkts undersøkelse. Ifølge skattelistingene tjente Jansen 1,7 millioner kroner netto dette året.

Vi har innhentet opplysninger om Jansens oppdrag fra fylkesnemnda i Trøndelag og Sør-Trøndelag tingrett. Oversiktene viser at hun har vært med på å avgjøre saker mot flere kommuner hun selv har hatt oppdrag for.

Jansen mener selv at denne rolleblandingens ikke påvirker hennes habilitet.

– Jeg er bare opptatt av barnets beste i sakene, uansett hvilken rolle jeg har, sier Jansen.

Ikke nødvendigvis inhabile

Psykolograpportene er viktige bevis i barnevernsaker. 7 av 10 psykolograpporter skrives på oppdrag for det kommunale barnevernet, som er foreldrenes motpart i sakene.

Når avgjørelsene skal tas, sitter andre psykologer som meddommere. De skal være uavhengige og kritiske til barnevernet som er part i saken.

Men NRKs undersøkelse viser at flere psykologer er med på å avgjøre saker mot kommuner de selv har hatt oppdrag for tidligere. Dette gjør dem ikke nødvendigvis inhabile.

Lovlig, men svekker tillit

Jansen Bente Iren	Sør-Trøndelag tingrett	Fagkyndig medlem	2010-00	1	30 250	Trondheim	Mnd ukjent	Kilde fylkesnr
Jansen Bente Iren	Sør-Trøndelag tingrett	Fagkyndig medlem	2010-00	1	75 629	Trondheim	2010-03-03	Kilde fylkesnr
Jansen Bente Iren	Fylkesnemnda Trøndelag	Sakkyndig	2010-00	1	13 572	Trondheim	2010-05-11	Kilde kommun
Jansen Bente Iren	Fylkesnemnda Trøndelag	Sakkyndig	2010-00	1	52 040	Trondheim	Mnd ukjent	Kilde kommun
Jansen Bente Iren	Trondheim kommune	Sakkyndig	2010-00	1		Trondheim	Mnd ukjent	Kilde kommun
Jansen Bente Iren	Trondheim kommune	Sakkyndig	2010-00	1		Trondheim	Mnd ukjent	Kilde kommun
Jansen Bente Iren	Sør-Trøndelag tingrett	Sakkyndig	2010-03	1		Trondheim	Mnd ukjent	Kilde tingr
Jansen Bente Iren	Sør-Trøndelag tingrett	Sakkyndig	2010-05	1	52 717	Trondheim	Mnd ukjent	Kilde tingr
Jansen Bente Iren	Sør-Trøndelag tingrett	Fagkyndig medlem	2011-00	1	54 753	Trondheim	Mnd ukjent	Kilde tingr
Jansen Bente Iren	Sør-Trøndelag tingrett	Sakkyndig	2011-00	1	95 419	Trondheim	Mnd ukjent	Kilde tingr
Jansen Bente Iren	Fylkesnemnda Trøndelag	Sakkyndig	2011-00	1	0	Trondheim	Mnd ukjent	Kilde tin
Jansen Bente Iren	Trondheim kommune	Sakkyndig	2011-00	1	18 731	Trondheim	Mnd ukjent	Kilde tin
Jansen Bente Iren	Trondheim kommune	Sakkyndig	2011-00	1	65 838	Trondheim	Mnd ukjent	Kilde f
Jansen Bente Iren	Trondheim kommune	Sakkyndig	2011-00	1	42 550	Trondheim	Mnd ukjent	Kilde
Jansen Bente Iren	Trondheim kommune	Meddommer	2011-00	1		Trondheim	Mnd ukjent	Kilde
Jansen Bente Iren	Trondheim kommune	Sakkyndig	2011-00	1		Trondheim	Mnd ukjent	Kilde
Jansen Bente Iren	Sør-Trøndelag tingrett	Sakkyndig	2011-10	1	37 565	Trondheim	Mnd ukjent	Kilde
Jansen Bente Iren	Sør-Trøndelag tingrett	Sakkyndig	2012-00	1	29 369	Trondheim	2012-01-20	Kil
Jansen Bente Iren	Sør-Trøndelag tingrett	Fagkyndig medlem	2012-00	1	35 612	Trondheim	2012-06-15	Kil
Jansen Bente Iren	Sør-Trøndelag tingrett	Sakkyndig	2012-00	1		Trondheim	2012-10-19	Kil
Jansen Bente Iren	Fylkesnemnda Trøndelag	Sakkyndig	2012-01	1		Trondheim	2012-10-22	Kil
Jansen Bente Iren	Trondheim kommune	Sakkyndig	2012-06	1		Trondheim	2012-11-28	Kil
Jansen Bente Iren	Sør-Trøndelag tingrett	Fagkyndig medlem	2012-10	1		Trondheim	2013-01-0	Kil
Jansen Bente Iren	Sør-Trøndelag tingrett	Fagkyndig medlem	2012-10	1		Trondheim	2013-03-	Kil
Jansen Bente Iren	Sør-Trøndelag tingrett	Sakkyndig	2012-11	1		Trondheim	2013-03-	Kil
Jansen Bente Iren	Fylkesnemnda Trøndelag	Sakkyndig	2013-01	1		Trondheim	2013-05-	Kil
Jansen Bente Iren	Fylkesnemnda Trøndelag	Sakkyndig	2013-03	1		Trondheim	2013-05-	Kil

Brennpunkts undersøkelse viser at Bente Iren Jansen har hatt en rekke oppdrag med Trondheim kommune som part, både som sakkyndig og meddommer.

FOTO: SKJERMDUMP FRA BRENNPUNKTS UNDERSØKELSE

Det er ikke ulovlig å ha oppdrag på begge sider av bordet, så lenge det ikke skjer samtidig, for samme kommune eller bydel. Men spørsmålet er ikke nøyaktig hvor grensen går for inhabilitet i hvert tilfelle, mener ekspertene. Det som står på spill, er tilliten til beslutningene.

Jussprofessor Hans Petter Graver mener opplysninger som de Brennpunkt har samlet inn, bør bli offentlige. Skjulte bindinger svekker tilliten, mens åpenhet skaper tillit.

– Tillit til at avgjørelser treffes av personer som er uhildede og kvalifiserte, og ikke har egne personlige interesser inne i bildet. De skal ikke tenke på hvordan de selv best kommer ut av et oppdrag eller behandlingen av en sak, sier Graver.

Jussprofessor Hans Petter Graver mener mer åpenhet vil skape tillitt til beslutningene

FOTO: INGRID TANGSTAD HATLEVOLL/NRK

De mest brukte sakkyndige i barnevernssaker

2010	Oppdrag	2011	Oppdrag	2012	Oppdrag
Bente Iren Jansen	26	Bente Iren Jansen	26	Bente Iren Jansen	36
Roger Lindqvist	21	Roger Lindqvist	21	Roger Lindqvist	27
Gro Gjørund	14	Jorunn Thue Hansen	18	Arvid Solli	23
Stian Bjærke	14	Arvid Solli	17	Vibeke Kjær	23
Frøydis Bredesen	13	Inger-Lise Kvaale	17	Anna M. Sletbak Larsen	17
Gunnar Karoliussen	12	Per Ola Lynum	16	Leif Johan Bolstad	16
Inger Lise Kvaale	10	Gro Gjørund	16	Inger -Lise Kvaale	16
Lis Astorp Thorseng	10	Leif Johan Bolstad	15	Lis Astorp Thorseng	14
		Kirsten Westlye	13	Arild Søgner	14
		Lis Astorp Thorseng	12	Per Ola Lynum	13

Krev innsyn

NRKs undersøkelse omfatter bare 55 av landets kommuner, men enhver kan selv kontakte barnevernet og kreve innsyn i opplysninger om psykologene som er involvert i deres sak. For dette er opplysninger som skal være offentlige.

Den som er part i saken har et berettiget krav på å få vite om de som skal være med på å påvirke og avgjøre sin sak tidligere har hatt oppdrag for motparten.

Uten slik informasjon er det vanskelig for den enkelte å ta stilling til om man har tillit til den sakkyndige.

Innsynsnekt må begrunnes

Be kommunen om innsyn i alle oppdrag psykologene som er involvert i din sak har hatt for barnevernet, for eksempel siste 2–3 år. Det kan være sakkyndigoppdrag, men også oppdrag med kurs og veiledning til barnevernsansatte, fosterforeldre og lignende.

Hvis kommunen forsøker å nekte innsyn, kan man vise til [offentlighetslovens hovedregel](#), og at kommunen må vise til en konkret lovhjemmel for å kunne unnta opplysninger offentlighet.

Barnesakkyndig kommisjon kan også kontaktes. De vet hvem psykologene har hatt sakkyndigoppdrag for, hvert år siden 2010.

Se Brennpunkt-dokumentaren «Skjulte bånd»

FAKTA

FOTO: NRK

NRK Brennpunkt

- Brennpunkt er Norges største redaksjon for undersøkende journalistikk.
- Brennpunkt sendes på NRK1 tirsdager kl. 21.30.
- [Se Brennpunkt i NRKs nett-TV](#)
- Følg [NRK Brennpunkt på Twitter](#)
- Lik [NRK Brennpunkt på Facebook](#)

Fakta om sakkyndige i barnevernssaker

I fylkesnemnda for barnevern er psykologene med på å avgjøre sakene som fagkyndig medlem, sammen med en jurist og et lekmedlem. I sjeldne tilfeller, hvis nemnda mener det kommunale barnevernet ikke har gjort en grundig nok undersøkelse, oppnevner nemnda også egne sakkyndige for å utrede sakene.

Sakene kan ankes til tingretten. Også her sitter psykologer som fagkyndige meddommere, sammen med den juridiske dommeren og en lekdommer. De tar også oppdrag som rettsoppnevnte sakkyndige. Det vil si at de utreder sakene på oppdrag fra domstolen.

Når psykologene tar oppdrag for nemnd og rett, enten det er som fagkyndige eller sakkyndige, skal de være nøytrale og uavhengige i forhold til barnevernet. En psykolog skal ikke påta seg slike oppdrag hvis det foreligger «omstendigheter som er skikket til å svekke tilliten til hans uhildethet», slik det er formulert i domstolsloven paragraf 108.

Men hverken domstolene eller fylkesnemndene har noen oversikt over hvor mange oppdrag

psykologene tar for barnevernet, eller hva de tjener på dette. Psykologene har i dag heller altså ingen plikt til å opplyse om alle sine oppdrag. De skal selv vurdere sin habilitet.

VIS FLERE

VIS FLERE

Opphavsrett NRK © 2014

Ansvarlig redaktør: Thor Gjermund Eriksen

Nettsjef: Frank Gander (konst.)